A fegyveres erők napján

Csapatzászló – katonai eskü

A fegyveres erők napja alkalmából országszerte ünnepségeket, megemlékezéseket tartottak. A sorkatonai szolgálatra bevonult fiatalok ünnepélyes katonai esküt tettek. Zászlófelvonási ünnepséget tartottak a Gellért-hegyen, a Felszabadulási Emlékműnél, koszorúzást pedig a Hősök terén.

Tegnap, szombaton délelőtt ünnepi díszbe öltözött a szegedi Zalka Máté laktanya, ahol kettős eseményt tartottak a fegyveres erők napja alkalmából. Az ilyenkor hagyományos esküttételt megelőzően csapatzászlócserére került sor.

A nyílegyenes sorokban felállt katonák fogadták az elöljárót, majd a Himnusz elhangzása után *Biró János* alezredes felolvasta a honvédelmi miniszter parancsát, melyben hozzájárul a magasabb egység új zászlójának átadásához. Ezt követően *dr. Léka Gyula* alezredes mondott ünnepi beszédet, majd *Lafferton Győző*, a Mecseki Szénbányászati Tröszt Vasas bányaüzemének igazgatója szólt a honvédség népgazdasági feladatokat is segítő szerepéről, az üzem és a honvédség kapcsolatáról is. Az üzem igazgatója ezután átadta a díszes kiállítású nemzetiszínű zászlót, melyet a magasabb egység parancsnoka, *Szeles János* ezredes vett át. Az átadás perceiben a honvédzenekar halkan játszotta a Szózatot. A parancsnok az új zászlót meglengette a katonái előtt, akik hoszszantartó hajrá kiáltással üdvözölték a magasabb egység immár egyik legbecsesebb ereklyéjét.

A zászlóátadási ünnepélyek visszatérő eseménye az emlékszalagkötés. Az első szalagot a honvédelmi miniszter megbízásából *dr. Léka Gyula* ezredes kötötte fel, majd az adományozó üzem pártbizottságának titkára, *Tóth Sándorné* után az MSZMP Szeged városi bizottságának szalagját kötötte fel *Oláh Miklós* titkár.

A zászlócsere ünnepélyes aktusát követően a magasabb egység parancsnoka mondott ünnepi beszédet, majd az esküttétel következett. Az alapkiképzésen átesett újoncok képviseletében *Marsal Tamás* honvéd lépett ki szülei kíséretében — édesapja hivatásos katona —, s elmondta a katonai esküt. Társai teli torokból ismételték az eskü szövegét.

A katonai eskü után *Hidvégi István* alezredes üdvözölte az esküt tett katonákat és beszélt a katonai szolgálat jelentőségéről és felelősségéről. Az esküt tettek nevében *Sipos Tamás honvéd* mondott válaszbeszédet, majd *Tóth Tamás*, a KISZ városi bizottságának első titkára köszöntötte a szolgálatukat nemrég megkezdett katonákat.

Az ünnepség díszmenettel ért véget.

Kitüntetések

Az ifjúság nevelésében kifejtett eredményes tevékenységéért kitüntetéseket adományozott Budapesten a KISZ Központi Bizottsága. Az Ifjúságért Érdemérmet kapta *Szörényi Endre*, a Kiváló Ifjúsági Vezető elismerést *Juhász János*. Aranykoszorús KISZ-jelvény elismerésben *Garai Szabó László* és *Nádasdiné Takács Klára* részesült. Az Ifjú Gárda területén kiemelkedő munkájáért a KISZ KB Dicsérő Oklevelét vette át *Deutsch Pál*, a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát pedig *Vári Miklós* kapta.

Tegnap, szombaton Újszegeden, a KISZ-iskolán kitüntetés-átadási ünnepséget tartottak. Az MHSZ Kiváló Munkáért ezüst fokozatával *Sáricz Istvánt* tüntette ki a honvédelmi szövetség. A kitüntetést *Temesvári József* őrnagy, az MHSZ megyei titkárhelyettese adta át. A Csongrád megyei Úttörőelnökség 15 aktivistáját részesítette jutalomban az Úttörő Gárda parancsnokságon kifejtett eredményes tevékenységéért. A KISZ Csongrád megyei bizottsága 13 segítő munkatársát jutalmazta az ifjúság hazafias honvédelmi nevelése terén végzett kimagasló munkájáért.

Hivatás, életforma

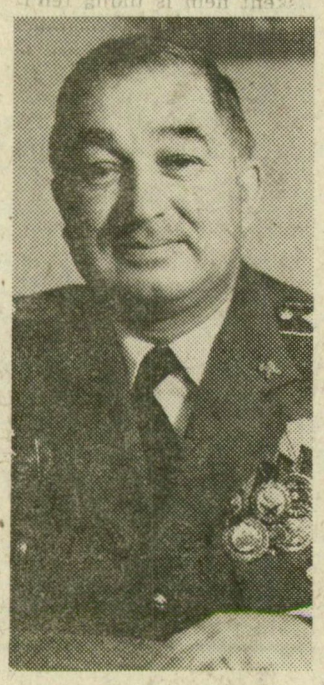

Szegedig világított a toronymagas gázláng fénye, a bömbölve tomboló olajkút hangja „csak" kilométerekre reszkettette meg a levegőt. Zsanán kitört a kút. Olajos sárban négykézláb csúszva-mászva, robbanóanyaggal a kézben kellett megközelíteni a sérült kútfejet, ráerősíteni és robbantani. A lángoszlop közelében senkinek nem jutott eszébe, ahonnan azt az anyagot vételezték méterenként kint a figyelmeztető tábla: dohányzás és nyílt láng használata tilos. Korom Lajos őrnagy a süvítő kútfejtől centiméterekre megtorpant egy pillanatra. Megfájdult a füle. (Meg is kellett később operálni).

Amikor ezt a történetet Korom Lajos alezredes — Zsana után léptették elő — elmeséli, önkéntelenül adódik a kérdés: félt?

— Ezt kérdezte a kitüntetési ünnepségen annak idején a belügyminiszter is. Mit mondhattam, az az igazság, hogy olyankor nem ér rá ilyesmire az ember...

— A katona sohasem fél?

— Az is ember...

— Vagyis Önnek is volt gyenge pillanata?

— Nem úgy hívják. Csalódás... talán. De ennek semmi köze az ilyenfajta veszélyhelyzetekhez. Ez is veszélyt sejtetett, de másfélét.

— Mire gondol?

— Az 56-os eseményekre. Fiatal tisztként, tele hittel, meggyőződéssel elláttam a feladatom, őriztem a rámbízott objektumot... és akkor letartóztattak. Három napig voltam bezárva — azok őrizetében, akik meg akarták gyalázni mindazt, amire az életem tettem föl. De el nem csüggedtem egy percig sem. Megverték az ablakot kívülről és bekiabáltak: tarts ki. Azt hiszem ez volt az egyetlen igazán sötét szín az emlékeimben, amióta ezen a pályán vagyok.

— Pálya. Mi ez? Foglalkozás?

— Azt szokták mondani: hivatás. Én úgy mondom: élethivatás, életforma. Amikor tizenhat évesen bevonultam — és pártajánlásra tiszti iskolára kerültem — volt egy politikai tiszt, aki olyan lelkesedést és meggyőződést tudott belénk plántálni, amely szilárd tartóoszlopa maradt a lelkünknek mindmáig. Alsónémediből indultam — bár szegedi vagyok, onnan hárman kerültünk ugyanígy a tiszti pályára, s ketten mindmáig azon is maradtunk, a harmadik társunk is haláláig egyenruhát hordott. A hadsereg embert formáló ereje megtartott bennünket.

— Embert formálni. Egy kicsit pedagógus is...

— Szakma ez — ha már a hivatásról beszélünk. Nemazt a szakot kell ismerni, amit az ember nap mint nap művel, hanem a többi embert is. A katonát, akit nem alárendeltnek, egyszerű beosztottnak tartok. Munkatársnak! Érti a különbséget? Az egyenruhában is emberek vannak, nem? ... A szolgálat végeztével pár lépésre jár a laktanyakaputól. Egy katona utánaszalad, kezében műanyag zacskó.

— Alezredes elvtárs, mikor megy pecázni?

— Holnap reggel.

— Tessék, szedtünk egy csomó gilisztát!

*

Korom Lajos alezredes 35 évi szolgálata elismeréseként a Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozatát kapta a fegyveres erők napja alkalmából.

I. Zs.

Jogszabályok, jogszokások és a hálapénz

Az utóbbi években kissé öntelt hírharangja lett a sajtó az egészségügynek: előszeretettel írtunk — tekintsék ezt önkritikának akár — a szinte egyedülálló ingyenes betegellátásról. Jóllehet, tudjuk, hogy a mélyben hosszadalmas *erjedő folyamat indult meg*, tudtuk, hogy valójában bizony ára van az egészségnek. Mégpedig szabad — akár egekig növő — ára. Mégsem szóltunk erélyesen ellene, már csak önvédelemből sem, hisz suba alatti bankóvándorlásnak aligha van tanúja. Aztán azért sem, mert tudomásunk szerint jogi alapunk nem volt erre, legföljebb erkölcsi. S ha ilyen indíttatásból fölkereste az újságíró az orvosetikai kérdések szakértőjét, ő csak megerősítette azt a hitet, hogy a *hálapénz* nem tiltott, de megengedett formája az orvos honorálásának, annak azonban utólagosnak kell lennie, s nem irányulhat jogtalan előnyök megszerzésére.

*

S minthogy ezt a nézetet mi is terjesztettük, találva érezte magát e sorok írója is, amikor az utóbbi hónapokban egyre másra megjelenő, egészségügyről szóló tanulmányok sorában rábukant *dr. Ádám Györgynek, a Társadalmi Szemlében* megjelent vitacikkére. Egyebek között ezt írja: „... ma hazánkban szinte minden állampolgárnak (orvosnak, betegnek, hozzátartozónak stb.) az a téves feltevése alakult ki — illetékes személyek egybehangzó és rendszeres információi alapján —, hogy az orvosi hálapénz adása és elfogadása legális. Nem várható el az állampolgártól, hogy a sajtó, a rádió, a televízió felelős megnyilvánulásait a jogszabályok között búvárkodva kontrollálja."

A helyes tájékoztatás követelménye azt diktálja, hogy az ezeddig szunnyadó információkat tudassuk a Társadalmi Szemlét nem forgató olvasókkal is.

Dr. Ádám György *Lendvai L. Ferencnek* a Világosság idei 4. számában és *Levendel Lászlónak* a Társadalmi Szemle 6. számában megjelent tanulmányával polemizál. A hálapénz létének okait kutatva — hivatkozva más szerzők, orvosok, szociológusok, közgazdászok, jogászok véleményére is —, arra a megállapításra jut, hogy ezek egy része más országokban is adott, tehát nem szolgál magyarázatul a világon egyedülálló méreteket öltött hazai szokásokra. Az indíttatást sajátosan magyar jelenségekben kell keresnünk. Ilyen például az a tény, hogy az orvosok fizetését évtizedek óta úgy állapítják meg nálunk, hogy a paraszolvenciát eleve „belekalkulálják". Ide sorolható *Bakonyi Péter* rádióriporter következtetése is: miért ne adnák, és miért ne fogadnák el a hálapénzt, „ha engedik?!"

No, de engedik-e? Lendvai L. Ferenc szerint ... amennyiben itt nem jogszabályok és jogszokások betartásáról és be nem tartásáról van szó, akkor külön „orvosetika" éppúgy nem létezik, mint mondjuk külön „szexuáletika".

*

S mit mond dr. Ádám György? „... az orvosetika nem különíthető el a jogszabályoktól és a jogszokásoktól. Az orvosetika egyben az orvosok magatartására vonatkozó jogszabályok és jogszokások gyűjteménye is." S az ezen az alapon végzett vizsgálat egészen sajátos képet tár elénk. Megtudjuk ugyanis, hogy 1959-ben az orvosi hálapénz adását és elfogadását „engedélyezték" — szavakban. A paraszolvencia elleni küzdelem céljából létrehozott *orvosetikai bizottságok* olyan utasítást kaptak, hogy a kezelés befejezése után adott és elfogadott hálapénzt (ha azt előre nem kérték) nem szabad üldözni. De amiről már kevesebbet — úgyszólván semmit nem tudtunk —, az akkor hatályban levő büntetőjogi szabályok viszont szigorúan büntették a hálapénz adását és elfogadását. „Az orvos akkor közhivatalnok volt és a Hatályos Anyagi Büntetőjogi szabályok Hivatalos Összeállítása 120. pontja alapján „tiltott előny" elfogadásáért két évig terjedő börtön volt a büntetése. Az 1961. évi V. tv. is szigorúan büntette az orvosi hálapénz elfogadását. ... Az 1982-ben hatályba lépett büntetőtörvények értelmében az orvos *„hivatalos személynek"* számított...", tehát előny elfogadása esetén ugyanúgy büntetendő volt, mint például a bíró, az ügyész stb., akik nyilvánvalóan nem fogadhatnak el „utólagosan" sem hálapénzt.

Büntető eljárásról azonban nemigen halottunk. Ennek megindítása az orvosetikai bizottság joga lett volna, ha tudtak volna a rájuk ruházott „kizárólagos feljelentési joguk"-ról. Itt megrekedt hát a hálapénz üldözése, elterjedt a köztudatban, hogy az utólag adott forintok elfogadhatók, ez erkölcsileg és jogilag engedélyezett. „Az egészségügyi kormányzat negyed évszázada ezt az álláspontot képviseli" — írja a szerző —, majd lábjegyzetben ismerteti a jelenleg hatályos büntetőjogi helyzetet: „... az 1978. évi IV. tv. 250. §-a 3 évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti a hálapénzt elfogadó orvost, ha hivatalos személy minőségében követi el a cselekményt (pl. táppénzes állományba vesz, orvosi igazolást, kórházi zárójelentést ad ki stb.), és a 252. §. szerint kétévi szabadságvesztéssel büntetendő vétséget követ el az az orvos, aki önálló intézkedésre jogosult (pl. osztályvezető főorvos vagy helyettese, körzeti vagy felülvizsgáló, illetve ügyeletes orvos stb.). Az Btk. szerint a kisebb beosztásban gyógyító-megelőző tevékenységet végző orvosok (ez egy nagyon szűk — kezdő orvosokból álló — réteg) ha hálapénzt fogadnak el, már büntetőjogi felelősséggel nem tartoznak, de ha rendszeresen elfogadnak juttatást, fegyelmileg felelősek. Az orvosetikai bizottságoktól az új Büntetőeljárásról szóló törvény 1973-ban a kizárólagos feljelentési jogot megvonta, de nemcsak ennek létezéséről, hanem megszűnéséről sem szereztek tudomást az illetékesek és a közvélemény. *Továbbra is mindenki „úgy tudta", hogy utólag elfogadni szabad, holott ez a cselekmény már több mint tíz éve hivatalból üldözendő."*

Dr. Ádám György ennek ellenére az orvosok és a betegek mellé áll, egyik felet sem marasztalja el, *egy „mesterségesen előállított helyzet" áldozatainak minősíti őket.* Véleményét jogi alapon is alátámasztja: „Nem büntethető, aki a cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nézve nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van." És itt merül föl a nyilatkozók és a tömegtájékoztatás felelőssége...

Lendvai szerint a társadalom még a tetejébe tolerálja ezt a nem kívánatos jelenséget. Ádám György vitatkozik vele: a lakosság csupán belemegy a játékba, s az orvos, a legbecsületesebb is az utólagos hálapénz elfogadását legálisnak, szalonképesnek hiszi. „Meggyőződésem, hogy ha az orvosok és a betegek többsége megtudná mindazt, amit itt most leírok, máris csökkenne a hálapénz adása és elfogadása, hiszen a lakosság többsége ún. jogkövető... Ha megszűnik a nagy összegekben deklarálható hála, ez semmiféle lelki törést sem fog okozni a betegeknél. Nincs olyan „pszichikus igény", melyről az emberek könnyebben lemondanának, mint arról, hogy másoknak pénzt fizessenek" — olvashatjuk a szerző nagy élettapasztalatra utaló, bölcs megjegyzését.

*

S végül *a következtetések:* az orvosi hálapénz mai gyakorlatát a lehető legrövidebb időn belül meg kell szüntetni, az orvosok jövedelmét — feszültségek árán is —, ki kell emelni a többi értelmiségi dolgozó juttatásainak szintjéből, a betegek érdekeivel egyező orvosi dotálási rendszert kell kialakítani, végül az engedélyeknek, tilalmaknak egyértelműen, jogilag érvényt kell szerezni, akár szankcionált intézkedésekkel is — javasolja dr. Ádám György, majd a lakossági hozzájárulás mikéntjén, mértékén meditál.

Valami tehát már nemcsak erjed, de *forrong* az egészségügyben. — A folyóiratokon kívül a napilapok, a rádió, a tévé Hét műsora rendszeresen foglalkozik a változtatás szükségességével. A *„hogyan tovább?"* kérdésre még sok társadalmi vita leülepedett tanulsága adja meg a választ. Mindenesetre a jelenlegi helyzet föltárásakor, a teendők megfogalmazásakor már nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a jogszabályok és jogszokások közti ellentmondást, melyre a Társadalmi Szemle cikkírója fölhívta a figyelmet.

Chikán Ágnes

Véget ért a nyári időszámítás

Vasárnap, szeptember 30-án véget ért az idei nyári időszámítás, s visszaállt a zóna szerinti idő. A hat hónappal ezelőtt előre forgatott óramutatót most vasárnap hajnali 3 órakor 2 órára kellett visszaállítani. A féléves nyári időszámítás ezúttal is hozzájárult az ország energiamérlegének javításához: elsősorban a világítási áramfogyasztás csökkentésével 130 millió kilowattóra villamosenergia-megtakarítást eredményezett, ami 33 000 tonna fűtőolajnak felel meg. A megtakarított villamos energia egy éven át fedezhetné például Eger áramellátási igényeit.

A hivatalos óraigazítás időpontja nem okoz fennakadást a vonatok, légi járatok, hajók és autóbuszok belföldi és nemzetközi közlekedésében, mert csak néhány éjszakai járat lesz úton ebben az időben. A nyári időszámítás vége nem tette szükségessé tehát a menetrendek módosítását, de a 40 órás munkahét bevezetése nyomán a munkakezdés és -befejezés időpontjában időközben bekövetkezett változások miatt több helyen változtatni kellett a menetrendben. Ezeket az eltéréseket a MÁV pótfüzetben összegezte, amely a szeptember 30-tól érvényes változásokat tünteti fel. A nemzetközi vonatközlekedésben is szükségessé vált néhány apróbb változás, ezek ugyancsak szeptember 30-tól léptek életbe. Ilyen kisebb változás érinti egyebek között a budapest—bécs—párizsi, a Budapest, Berlin, Malmö, Helsinki, a Budapest, Belgrád, Athén, isztambuli vonatközlekedést. A belföldi és a nemzetközi járatok pótfüzete megjelent és díjmentesen átvehetők a MÁV hivatalos menetrendkönyvének 1-es és 2-es számú szelvénye ellenében, a pályaudvarokon és másutt, ahol menetrendkönyvet árusítanak. A pótfüzetek természetesen nem tartalmazzák azokat a változásokat, amelyeket már eleve feltüntetett a hivatalos menetrendkönyv. Így a nyár végével megritkult a balatoni és más idegenforgalmi és üdülőterületek vonatközlekedése. A távolsági autóbuszok közül sem közlekednek már a nyári szezonjáratok.